XIX. évfolyam 12. szám

2021. december 22. | 5782. Tévész 18. | ב"ה

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA

WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

A Dohány körzet híreiből (6-7. oldal)

Kávézház-forradalom (10-11. oldal)

Kiállítás a magyar és az izraeli sport kapcsolatáról (3. oldal)

Fotó: www.mtk.hu/Hegedüs Gábor

Littner György

Boldog új évet!

Tavaly több részletet is olvashattak Littner Gyuri barátunk Családregény a Bibliából című könyvéből. Januártól a hetiszakaszokat, s ezeken keresztül legnagyobb prófétánk, Mózes életét mutatta be. Ezúttal a közelgő polgári új esztendő kapcsán írt nekünk.

Az egész világon az emberek önfeledten, az utcán, a szórakozóhelyeken, vagy a lakásokban vidáman, alkoholmámorban, köszöntik a polgári Új Évet. Éjfélkor folyik a pezsgő, és hajnalig tart a mulatozás. Sok embert visznek el a mentők alkoholmérgezéssel. Egyedül a zsidóknak olyan ez a nap, mint a többi.
A mértéktelen alkohol fogyasztása már több problémát okozott a zsidóknak, melyek a Tórában is szerepelnek.

Noé volt az, aki feltalálta a borkészítést. Ivott is próbaképen a találmányából eleget, és úgy berúgott, mint a csacsi.
„Ivott a borból és megrészegedett és kitakaródzott a sátrában.”
Ezt látva a fia Hám gúnyt űzött belőle, ezért Noé kijózanodva, miután megtudta a dolgot, kénytelen volt a saját gyermekét megátkozni.

Lót, aki megmenekült az elpusztított Szodomából, két lányával együtt, felment a hegyre, és behúzódtak egy barlangba. Este a lányok leitatták az apjukat, majd mindketten megerőszakolták a részeg férfit.
„Jer, itassuk le atyánkat borral, és háljunk vele, hogy magzatot támasszunk atyánktól.”

Jákob hét évig ingyen szolgált szerelme apjának Lábánnak, hogy feleségül vehesse a lányát, Ráhelt. A szolgálat letelte után Lában nagy lakodalmat csapott, és az alkoholhoz nem szokott Jákobot erőnek erejével itatta, aki szépen berúgott. Két oldalt támogatva bevezették a menyasszony ágyához a tántorgó férfit, aki nem vette észre, hogy szerelme Ráhel helyett annak a nővére, Lea várja az ágyban. Megjegyzem nem járt rosszul, mert így született meg egymás után hat fia, és kapott egy igazi lelki társat. Később újabb hét év szolgálat után megkapta az eredeti szerelmét, Ráhelt is második feleségnek. Ebben a lakodalomban azonban már nem ivott egy kortyot sem.

Amikor elkészült az aranyborjú, a nép a bálványimádást alkoholmámorban kezdte el, ami feloldotta a gátlásaikat, és féktelen orgiába csapott át a mulatozás, ami végül háromezer ember halálát okozta.
„Leült a nép enni és inni, azután felkeltek mulatozni.”

Ez a néhány történet figyelmeztet minket arra, hogy a mértéktelen ivászat katasztrófához vezethet. A zsidók nincsenek haragban az alkoholl

al, sőt kötelezve vannak a mértékletes alkoholfogyasztásra, vigyázva arra, hogy ne veszítsék el a józanságukat.
Minden péntek este, amikor hazatérnek a zsinagógából megtöltik a poharaikat borral, és az áldás elmondása után megisszák. Utána következik az ünnepi sábeszi vacsora, amely közben, ha kedvük van, isznak még egy-két pohár bort. Szombat reggel a zsinagógában az imádkozás után elmondják az áldást és megisznak egy kis pohár pálinkát.

Van egy különleges ünnep a Peszách, ahol mindenkinek az est folyamán a Hagada felolvasása közben a kijelölt helyen az áldás elmondása után meg kell inni egy pohár bort. Ez az esemény az este folyamán négyszer történik meg, ez négy pohár bort jelent. Ezért zárul az este jó hangulatban, vidám énekléssel. Akik nem ihatnak alkoholt, a bort helyettesíthetik szőlőlével.

Egy másik ünnep a Purim, ahol kitalálták az iszákosok, hogy az este alatt annyit kell inni, hogy a történet két főszereplőjét: Hámánt és Mordehájt összetévesszék. Ezt nem kell komolyan venni, mindenki, csak annyit igyon, hogy jól érezze magát, de ne rúgjon be.

Azt mondják az emberek, a zsidók mások, mint a többiek. Ez igaz!!! Nekünk az újév idén, 2021-ben, szeptember 6-ára esett. Este elmentünk a zsinagógába, imádkoztunk, és kértük az Ö.valót, hogy jövőre írjon be bennünket a Jó Élet könyvébe. Hazatérve áldást mondtunk az édes borra és megköszöntük az Ö.valónak, hogy megértük ezt a napot, majd megittuk a bort. Ezután áldást mondtunk a kalácsra, amit mézbe mártva megettünk. Következett az alma, amit az áldás elmondása után szintén mézbe mártva elfogyasztottunk. Tettük ezeket azért, hogy édes legyen az elkövetkezendő esztendő. Végül jött az ünnepi vacsora, amely közben szintén lecsúszott egy-két pohár bor. Így telt el a mi szilveszter esténk. Mennyivel szebb és méltóságteljesebb így az új esztendő köszöntése, mint a szilveszteri részeg mulatozásban.
Az idén érdekes egybeesés van. A szilveszter napja péntekre esik, ezért javasolok egy zsidó szilveszteri programot:
Szilveszter este menjünk el a zsinagógába, és vegyünk részt a péntek esti i.tentiszteleten. Utána menjünk haza, mondjuk el az áldást a borra, és igyuk meg jóízűen. Fogyasszuk el a sábeszi vacsorát egy-két pohár bor kíséretében, majd ki-ki vérmérséklete szerint töltse el az este hátralevő részét szabadon választott programmal.

BOLDOG ÚJ ÉVET KÍVÁNOK!
SABBATH SHALOM!

Kiállítás a magyar és az izraeli sport kapcsolatáról

Az Új Hidegkuti Nándor Stadionban Game Changers címmel nyílt kiállítás december 8-án, melynek hősei sportolók, akik egyedivé, úttörővé és tették a kapcsolatokat Magyarország és Izrael között.

A Külgazdasági és Külügyminisztérium (KKM) sportdiplomáciai főosztálya, valamint Izrael állam budapesti nagykövetségének közös szervezésében létrehozott kiállítás olyan zsidó származású sportolókat mutat be, akik hozzájárultak a magyar, illetve az izraeli sport sikeréhez. A legtöbbjüknek nemcsak a sportpályán, hanem a történelem által eléjük gördített akadálypályán is küzdeniük kellett.

A tárlat ünnepélyes megnyitóján *Schőberl Márton*, a KKM helyettes államtitkára kiemelte: úgy gondolja, a két nemzet kapcsolatának valódi dimenziója nem csupán a nemzetköziség.

– Magyarország és Izrael között egyfajta bensőséges kapcsolat van, ezernyi rokoni szál, közös történet, örömök és fájdalmak – fogalmazott. Hozzátette, hosszú azon személyek névsora, akik a két nemzetet összekötik, s ami fontosabb, hogy rájuk mind a két országban egyszerre lehetünk büszkék, és ez egy olyan közös örökségünk, amelyet meg kell becsülnünk.

Yacov Hadas-Handelsman, Izrael budapesti nagykövete beszédében arra hívta fel a figyelmet, a zsidóknak 130 éves története és szerepe van a modern sport fejlődésében Magyarországon. Kiemelte, e sportolóknak pusztán azért, mert zsidók voltak egy antiszemita környezetben, pályafutásuk során számos nehézséggel kellett szembenézniük és képességeiket maximálisan kellett kiaknázniuk. Megemlítette Hajós Alfréd úszót, a magyar és a zsidó sporttörténelem első magyar olimpiai bajnokát, illetve a vívó Petschauer Attilát, akit a háború alatt öltek meg egy munkatáborban. Míg Ralph Klein és családja egy része Raoul Wallenberg segítségével élte túl a holokausztot. A háború után kivándorolt Izraelbe, csatlakozott a Maccabi Tel-Aviv kosarasaihoz, s játékosként, majd edzőként is számos izraeli bajnokságot és kupát nyert. Az elért eredményeinek ékköve a klubbal 1977-ben elért BEK győzelem volt. A nagykövet szóba hozta a hamarosan 101. születésnapját ünneplő Keleti Ágnest is, aki tíz olimpiai érmet, közte öt aranyat nyert, majd az izraeli női tornasport „alapító anyja” lett.

Sipos Jenő, a Magyar Labdarúgó Szövetség szóvivője az MTK egykori legendás elnökét, Brüll Alfrédet idézte, aki szerint a sport a legdemokratikusabb emberi tevékenység, itt nem számít sem rang, sem születés, sem vagyon, egyedül csak a képesség. Hozzátette, büszke azokra a labdarúgókra, akik az elmúlt évtizedekben Izraelben képviselték a magyar futballt, így többek között Pisont Istvánra, Hamar Istvánra és Sallói Istvánra, de rajtuk kívül Márton Gáborra, Halmai Gáborra és Czéh Lászlóra, akik emberként is megállták a helyüket odakint. /Ők az eseményen is részt vettek./

Fotó www.mtk.hu/Hegedüs Gábor

Heisler András, a Mazsihisz elnöke hangsúlyozta, örül, mert a kiállítás az általános emberi értékekről, a másság elfogadásáról és a sportsikerek igazságosságáról szól.

Kubatov Gábor, a Ferencvárosi TC elnöke arról beszélt, a sport az egyik leghatékonyabb eszköz jó irányba fordítani a dolgokat. A zöld-fehér színekben szerepelt zsidó sportolók közül a háromszoros olimpiai bajnok Kárpáti Györgyöt emelte ki, akit a vízilabda Puskásának nevezett.

Az Izraelben játszott labdarúgók és az izraeli nagykövet
Fotó www.mtk.hu/Hegedüs Gábor

Buranits Ildikó, az MTK Budapest alelnöke arra hívta fel a figyelmet, hogy a kék-fehér klub Aranykönyvébe bekerült sportolók között is számos zsidó származású volt, így a labdarúgó Aranycsapat szövetségi kapitánya, az érdemtelenül feledésbe merült Sebes Gusztáv.

A kiállítás a következő néhány hétben az Új Hidegkuti Nándor Stadionban tekinthető meg, 2022 tavaszától pedig a Puskás Aréna parkjában mutatják be.

Exodus az IKI-ben

Itay Tavor nagykövet helyettes

November 5. és 30. között egy rendkívül megindító kiállítást láthattak az érdeklődők az Izraeli Kulturális Intézetben (IKI).

Az összetört álmok és soha véget nem érő menekülés megrendítő képeivel emlékezett meg az arab országokból és Iránból elüldözött zsidókról az IKI és az Izraeli nagykövetség. A tárlat több korszakon átívelve mutatta be az iraki zsidók történetét a talmudi kortól, a XX. század közepéig, amikor a babiloni zsidók 95%-a kényszerült elhagyni szülőföldjét. Többségük Izraelben talált új hazát.

A kiállítás kapcsán Itay Tavor nagykövet helyettes elmondta, 2014 óta Izrael november 30-át az arab országokból származó zsidók kiűzésének nemzeti emléknapjaként tartja számon, ezzel is felhívva a figyelmet az országon belüli és kívüli kivándorlásuk fontosságára.

A kiállítás zárásaként Dr. Balázs Gábor történész tartott előadást „Exodus – visszatérés nélkül” címmel.

Erősen indít a Sziget

Elsőre több mint 40 zenekart tartalmazó nagy csomaggal jelentkezett a 2022-es Sziget, benne világsztárokkal, befutott, de itthon még nem látott előadókkal, feltörekvő tehetségekkel. Jön az Arctic Monkeys, Dua Lipa és a Kings Of Leon a Nagyszínpadra, a színes csokorban ott van az idén megjelent új lemezével a brit producer-duó, a Jungle. Érkezik a tiktok-on óriásit futó Princess Nokia, vagy az első lemezével a brit lemezlista élén debütált banda, Bono (U2) fiának együttese, az Inhaler. Sziget 2022: augusztus 10-15 között …végre!

– Nagy lelkesedéssel készülünk a 2022-es Szigetre egy, a hosszú szünet utáni visszatéréshez méltó programmal – mondta Kádár Tamás, a Sziget főszervezője. – A Nagyszínpadon például olyan headlinereket jelentettünk, melyek friss lemezanyagaikat hozzák el a Szigetre.
Kádár kiemelte, a Kings of Leon, amely márciusban rukkolt elő új lemezével, ezzel pótolja a tavaly elmaradt szigetes koncertjét, csakúgy, mint Dua Lipa, aki a tavaly megjelent és idén Grammy-díjat nyert lemezét hozza el, és nem mellesleg főlényesen vezeti a Sziget látogatók kívánságlistáját.
A Nagyszínpadra most bejelentett headlinerek között van még az Arctic Monkeys. A zenekar nemrég adta hírül, hogy már finisben van az új lemezük, amit 2022-re szánnak és nyilván a Szigeten élőben is meghallgathatjuk. Kádár kiemelte, a listán a Nagyszínpad további fellépői között is olyan nevek szerepelnek, akik több nemzetközi fesztiválon headlinerként lépnek föl 2022-ben, mint a Bastille, Stromae vagy Lewis Capaldi. Hozzátette, a több mint 40 közzétett fellépő rendkívül változatos és vonzó képet mutat a jövő évi felhozatalból, melyben vannak világsztárok, kurrens zenei csemegék, feltörekvő csapatok is, így egy erős első bejelentéssel indíthatják a 2022-es fesztivál jegyértékesítését.

Tehát a Nagyszínpad headliner sorába landolnak a legfrissebb hanganyagukat bemutató világsztárok, így augusztus 10-én Dua Lipa, 11-én a Kings Of Leon és 15-én az Arctic Monkeys. A koraesti sávokban ott lesznek a nem kevésbé nagy nevek, mint a 2020-ban kétszeres Brit Awards-díjas Lewis Capaldi, a francia sanzon világát elektro, hip-hop és a világzene elemeivel keverő belga Stromae és a hírek szerint februárban új albummal kecsegtető Bastille.
Bővebb információ: www.sziget.hu

A Pesti Sólet menüje

Édesburgonyás vörös lencse leves

Hozzávalók: 2 csésze szárított vörös lencse, 2 ek. extra szűz olíva-olaj, 2 db közepes hagyma, 2-3 gerezd fokhagyma, 1 db cukkini, 3 db sárgarépa, 2 db édesburgonya, 1 db közepes vörös burgonya (opcionális), 1 ek. szárított bazsalikom, 1 tk. oregánó, szegfűszeg, só, bors, ízlés szerint petrezselyem

Elkészítés: Öblítsük le és szűrjük át a lencsét, helyezzük egy nagy tálba és fedjük le meleg vízzel, majd tegyük félre. Közepes hőmérsékleten melegítsük fel az olajat egy nagy fazékban. Adjuk hozzá az apróra vágott hagymát és a fokhagymát, és addig dinszteljük, amíg áttetsző lesz. Ezután mehet bele a felkarikázott cukkini, ami hamar, 2-3 perc alatt megpuhul. Ekkor keverjük hozzá a megtisztított és felvágott sárgarépát, édesburgonyát (ha van, akkor a vörös burgonyát is). Keverjük össze, most már hozzáadhatjuk a lencsét is és öntsük rá annyi hideg vizet, hogy egy ujjnyira ellepje. A levet ízesítsük oregánóval, sóval, borssal, szegfűszeggel és petrezselyemmel. Emeljük a hőmérsékletet, amíg elkezd forrni a levest. Ezt követően viszont tegyük takarékra lángot és tegyünk fedőt az edényre. Nagyjából 30-45 perc mire a zöldségek jól megfőnek. A kész levest tálaljuk forró krutonnal, vagy friss kenyérrel.

Zöldséges tarhonya római köménnyel

Hozzávalók: 1 ek olívaolaj, 1 kis fej vöröshagyma, 2 db közepes sárgarépa, 1 gerezd fokhagyma, 0,5 tk. római kömény, 30 dkg tarhonya, 7,5 dl víz (forró, vagy alaplé), 1 tk. só, petrezselyem ízlés szerint, 1 csipet chili

Elkészítés: : Az apróra vágott hagymát és a kockára vágott répát az olívaolajon 3-5 percig dinszteljük. Beleszórjuk a római köményt, ezután további egy percet süssük. Hozzáadjuk a tarhonyát, és két percig pirítjuk. Beleöntjük a forró vizet, vagy a húslevest, megsózzuk, és takarékon fedő alatt 15-20 percig, vagy a víz elpárolásáig főzzük.
Tálalás előtt hozzáadjuk az apróra vágott petrezselyet, de akár reszelhetünk rá sajtot is.

Babka

Hozzávalók: 2., bögre finomliszt (2,5 dl-es), 1.3 dl tej, 0,5 bögre nádcukor, 2 db tojás, 5 dkg vaj (puha), 1 tasak instant élesztő, 15 dkg étcsokoládé (apróra vágva), fahéj ízlés szerint 10 dkg mazsola,
A tepsi kikenéséhez 1 dkg vaj

Elkészítés: Egy tálban összekeverjük a lisztet, cukrot és élesztőt. Hozzáadjuk a felkockázott puha vajat, a két tojást és a tejet. Kidolgozzuk a tésztát. Először kézzel, majd – ha van, akkor – a robotgép dagasztókarjával jó alaposan. Egy ragadós tésztát kapunk.
Meleg helyen a duplájára kelesztjük. Ezt követően lisztezett deszkán téglalapalakúra nyújtjuk, megkenjük olvasztott vajjal, rászórjuk a csokoládét, mazsolát, fahéjat – bőségesen.
A hosszanti oldalától szorosan feltekerjük, majd 6 egyforma részre vágjuk egy éles késsel.
Kivajazunk egy özgerincformát, és szorosan egymás mellé tesszük a levágott darabokat. Félretesszük még egy fél órát kelni. Ezalatt 180 fokra előmelegítjük a sütőt, amelyben 25 percig sütjük, majd letakarjuk alufóliával és így még 10 percig sül.
Kakaóval, csokival, lekvárral, s persze önmagában is fogyasztható!

Kétezer éves otthont és temetőt fedeztek fel Javnében

Kétezer éves zsidó otthont és temetőt találtak a Javnében folyó ásatásokon Izraelben – jelentette a The Jerusalem Post című újság honlapja.

A Szanhedrin korából való első épület feltárása Javnében – (Fotó Emil Aladjem/Izraeli Régészeti Hatóság)

Az Izraeli Régészet Hivatal (IAA) szakemberei a Tel-Avivtól délre fekvő Javne városnál folyó ásatásokon a Szanhedrin, a zsidó törvényhozó tanácsok idejére (i.sz. 70-től i.sz. 425-ig) datált épületet találtak, amelynek lakói zsidók lehettek az ott előbukkant, a 2000 évvel ezelőtti kóserséget, a zsidó tisztasági törvényeket követő mérőpoharak és kőedények alapján.

Az épület maradványaitól alig hetven méterre egy ugyanebből a korból származó temetőt ástak elő, melyben a sírok tetején több mint 150 üvegfiolát helyeztek el.

– Több tucat, szabályosan elrendezett, egymástól meghatározott távolságra kialakított sírt találtunk, mely valószínűleg egy korabeli temetkezési társaságra utal, olyan hivatalos szervre, amely a temetéseket irányította – mondta az Izraeli Régészeti Hatóság két helyi ásatási igazgatója, Pablo Betzer és Daniel Varga.

Többféle sírt találtak, kőből készült szarkofágokat és egy ólomkoporsót. A temető valószínű az akkori város határain kívül helyezkedett el a zsidó és római jognak megfelelően. Egyelőre nem világos, hogy kik nyugszanak a sírokban, mert a koporsókon nincsenek etnikai szimbólumok, de a Javnét említő korabeli írásbeli források és a korábbi régészeti leletek alapján a város zsidó közösségének a temetkezési helye lehetett.

Ha igaz ez a hipotézis, akkor a legkidolgozottabb sírokban akár Javne bölcsei is lehetnek, akik a jeruzsálemi zsidó Szentély római lerombolása, i.sz. 70 után Javnéban megreformálták a zsidó vallást, biztosítva az addigi központi áldozati és kultikus hely nélküli hitéletet.

Az üvegfiolák jelenléte a temetőben nem lepte meg a régészeket, de elhelyezkedésük igen, mert eddig általában a sírok és a sziklasírok belsejében találtak főként illatos olajokat tartalmazó apró üvegedényeket.

Az ókori Javne város gazdag zsidó történelemmel bír. Nagy Sándor birodalmának egyik utódállama, a Szeleukida Birodalom elleni zsidó Makkabeus-lázadás (i.e. II. század közepe) fontos központja volt, majd a jeruzsálemi Szentély lerombolása után kulcsszerepet játszott a helyi zsidó kultúra és vallás fenntartásában az i.sz. 132-136-os Bar Kochba felkelésig.

(MTI)

Második templom idejéből származó sékelt talált egy kislány

Egy ritka, 2000 éves sékelt fedeztek fel Izraelben egy régészeti lelőhelyen – közölte november végén az Izraeli Régészeti Hatóság (IAA).

Az ókori ezüstpénzt egy 11 éves kislány találta a jeruzsálemi óvároshoz közeli Dávid Városa Nemzeti Parkban, ahol családjával együtt segített önkéntesként egy ásatáson – ismerteti a közleményt a Times of Israel honlapja.

A 14 grammos sékelt valószínűleg a második zsidó templom egy papja verette nem sokkal a templom lerombolása előtt, a rómaiak elleni felkelés idején a lázadók segítésére. Ha a régészek feltevése helytálló, az ezüstsékel egy azon kevés tárgy közül, amely közvetlenül a szent helyen készült.

A pénzérmén egy serleg látható és az „izraeli sékel" jelentésű óhéber felirat. Régészek szerint a fémpénzt a templomban tartott ezüstkészletekből verhették.

Dr. Robert Kool a ritka ezüstérmével – (Fotók: Yaniv Berman - Dávid város/Izraeli Régészeti Hatóság)

Liel Krutokop, az általa talált ritka ezüstérmével

Ez egy rendkívül ritka lelet, mert a régészeti ásatásokon eddig felfedezett több ezer érméből csak körülbelül harminc készült ezüstből a nagy zsidó felkelés idején – hangsúlyozta Robert Kool, az IAA numizmatikai részlegének vezetője.

A templom hatalmas ezüstkészletekkel rendelkezett, mint azt az Alföldy Géza ókorkutató által felfedezett ősi feliratból tudjuk – tette hozzá az izraeli régész. A 2011-ben Athénban elhunyt magyar tudós találta meg a római Colosseumban a feliratot, amely szerint az amfiteátrumot a zsidó templomból zsákmányolt kincsekből építették.

(MTI-Izraelinfo)

Újabb öt parancsolat
Kettőslátás - A Biblia a teológus és a filozófus szemével

Korábban az erabbi beszélgetésfolyamban Dési János, dr. Frölich Róbert és dr. Gábor György segítségével tanulhattunk a zsidósághoz kapcsolódó szokásokról és sok egyébről. De azóta sem maradtunk a trió nélkül, Kettőslátás - A Biblia a teológus és a filozófus szemével indult új sorozat, melyet szerdán 18:00-tól, az ima után követhetnek a dohányos zoom-on. S kövessék is figyelemmel, mert az előadásokat NEM lehet visszanézni. Persze a Pesti Sóletben rendre adunk egy rövid összefoglalót az elhangzottakból.

Decemberben folytattuk a tízparancsolat vizsgálatát, minden apróságra ügyelve.

A ***harmadik ige***: *„Az Úrnak a te Istenednek nevét hiába fel ne vedd.”*
Valójában, az eredeti héber szövegben azt jelenti, hamisság esetében ne hivatkozzon I.tenre.
Ez nem ige, ez kifejezetten parancsolat!
A hiábavaló esküre is vonatkozik – amit mindenki lát/tud, hogy az a valami micsoda, vagy éppen mi nem. Ilyenkor teljesen felesleges is. De akkor sem szabad megtenni, ha valamit sejtek, mert bár jó szándékból, de hitelesíthetek egy igaznak vélt dolgot, miközben tévedhetek. Ha pedig nem igaz, akkor belevontunk I.tent is a (nem szándékos) hamisságba.
Érdekesség, egy Midrás szerint a tíz igéből csak kettőt mond el I.ten, a többi nyolcat Mózes közvetíti. Az első kettőnél I.ten egyes számban beszél, míg a többinél egyes szám harmadik személy szerepel. /Első kettőnél „én”, a folytatásban „ő”!/

A ***negyedik ige***: *szombat…*
I.ten pihenőnapja, senki és semmi (Te, családod, szolga, állat stb.) ne dolgozzon ezen a napon.
„A zsidók megtartották a szombatot, a szombat megtartotta a zsidókat” – tartja mondást.
A rómaiak e törvény alapján kitalálták, a zsidók lusták, mert hetente egy napig nem dolgoztak. Ez azt is jelenti, hogy az ókori népek egyike sem ismerte a pihenőnapot.
Tagolta a hetet, ráadásul mindenkinek jár – az Úr is megpihent a hetedik napon, s jár minden élőlénynek, így egalitárius. /Még a földnek is jár a szombat év!/

Az ***ötödik ige***:
„Tiszteld atyádat és anyádat.”
A parancsolat második része „hosszú ideig élj azon a földön, amelyet az Úr a te Istened…” két jelentéssel is bír/hat.
Egyrészt, ha tiszteled a szüleidet, akkor majd a gyerekeid is ezt látják, ezt tanulják, s Te is megkapod a tiszteletet, illetve ők is ezt adják tovább, így nem feltétlenül Te, hanem a családod hosszú életű lesz… Másrészt, vonatkozik a Messiás eljövetele utáni időre is.

Az ***hatodik ige***: *„Ne ölj.”*
Ki kell emelni, hogy itt egy mondatban szerepel ez, és a következő három parancsolat.
A „ne ölj” nem pontos, valójában „ne gyilkolj”. A gyilkosság személy(ek) ellen szól, és előre kitervelten. Az emberölés nem szándékos, hanem baleset miatt is bekövetkezhet. S ez lehet önvédelemből, illetve a (honvédő) háború idején.

A ***hetedik ige***:
„Ne paráználkodjál.”
Ma már, a pontos fordítás szerint: „ne törj házasságot”. Ez pedig nagyon mást jelent! Valójában nem a szexualitásról, hanem a hűtlenségről szól.
A házasság egy polgári jogi aktus, szerződéssel, a házasságtörés e szerződés megszegése.

Következő alkalommal tartson velünk Ön is, az ima után, **18:00-tól** a zoom-on.

Meeting ID: *389 906 7799.*
Jelszó: *dohany.*

A belépő „kódokkal” kéthetente **keddenként** is hallgathatnak egy érdekes előadást, ezeken *Kaczvinszky Barbarát* követhetik szintén **18:00 órától**.

I M A R E N D

Hétköznap: **7:30-kor** kezdünk reggel, míg az **esti ima időpontja 17:00 óra**, helyszín a Talmud-Tóra.

Péntek esti ima: **17:00-kor** már a **Hősök Templomban.**
Szombat reggeli ima **Hősök Templomban**:
Sachrisz: **9:30**,
Tóraolvasás: **10:00**
Muszáf ima: **kb. 10:45**
Vasárnap reggeli ima: **8:00-kor** kezdődik.

Fontos, a zsinagógába csak **védettségi igazolvány felmutatásával** lehet belépni.

Kérjük, csak az jöjjön, akinél eltelt már 2 hét a második oltás után, és egészséges!

Chanukka az udvaron

December 3-án szinte megtöltötték az Emánuel-emlékfa környékét, a zsinagóga kertjét a Dohány körzet tagjai. Pénteken délután a 6. chanukka gyertyát főkántorunk, Fekete László gyújtotta meg. A beszélgetéseket a finom fánk, tea és forralt bor tette még kellemesebbé. De szavak helyett, inkább néhány fotó Szentgyörgyi Ákostól az ünnepről.

Legyen a Pesti Sólet séfje!

Az elmúlt tíz évben egyetlen változtatással, de rendre ugyanazon a helyen olvashattak minden hónapban egy-egy menüsort. Lapunk „szakácsa" volt a „bloggerséf", azaz Sharon Aser, de jó ideig kaptunk recepteket a Carmel étteremtől, a Lakykonyhától, s – engedéllyel - használtuk az www.izraelinfo.com gasztro rovatában megjelenteket is. A visszajelzésekből tudjuk, hogy a rovat nem csak népszerű, de sokan elkészítették a megjelentek közül néhányat, vagy kaptak egy-egy tippet itt.

Az elmúlt tíz évben már rengeteg receptet adtunk közre, s bizony egyre fogy az ötletünk, így olykor kénytelenek vagyunk a régiekből választani.

Azonban biztosak vagyunk benne, hogy akad olyan népszerű, vagy éppen kevésbé ismert étel, amely eddig kimaradt. No meg bízunk abban, hogy szívesen közreadnák a családi kedvenceket.

Szeretnénk, hogy mostantól Önök is „beálljanak a konyhába" és legyen a Pesti Sólet séfjei! Kérjük, küldjön Ön is egy menüsort (leves, főétel, desszert) képekkel!

A recepteket a pestisolet@dohany-zsinagoga.hu email címen várjuk, de küldhetnek levelet is a Dohány körzet részére, a Síp utcába.

A receptek beküldőit könyvvel, CD-vel, illetve egyéb ajándékkal jutalmazzuk!

Kedves Hittestvérek!

Megkezdődött az 5782-es zsinagógai év. Néhány esztendő szünet után 2017-ben vezettük be ismét a kultuszjárulékot.

Úgy gondoljuk, hogy az évi 6000.-Ft senki számára sem volt megterhelő, ugyanakkor a körzeti tagok összetartozását jelképezte. Mára több mint 100 kultuszjárulékot fizető tagunk van, ami nagy örömünkre szolgál. Még jobban örülünk annak, hogy a befolyt összeg sokszorosát sikerült tagjainknak visszajuttatni, kedvezményes utazások, kirándulások, vacsorák, formájában. Színházi előadásokat szerveztünk ingyenesen, de Kulturális Páholyunk is sikerrel működött.

Szeretnénk, ha 2021-ben még többen lépnének tagjaink sorába. Kultuszjárulékunk éves díját nem emeljük, lehet havi, negyedéves vagy éves formában fizetni. Továbbra is igyekszünk sok rendezvényt tartani, melyek tagjaink számára ingyenesek, vagy kedvezményesek lesznek, higgyék el érdemes nálunk tagnak lenni!

A kultuszjárulék csekken, illetve utalással is befizethető.

BZSH. Dohány utcai Zsinagóga : 11707024-20471437

Mindenkit várunk sorainkban, gyertek közénk, érezzétek jól magatokat nálunk.

Dr. Frölich Róbert
főrabbi

Nádel Tamás
elnök

Dési János

Egy igaz ember – Slachta Margit, aki Krisztus szellemében cselekedett

Pár hete temették újra Budapesten a vészkorszak idejében sok-sok ember életet megmentő Slachta Margitot, aki 1974-ben hunyt el az Egyesült Államok-béli Buffalo városában. (Pesti Sólet, 2021. november.) megérdemli, hogy sorsát kicsit részletsebben is felvillantsuk.

A Jad Vasem 1985-ben, halála után több, mint tíz évvel, ismerte el, hogy Slachta Margit „igaz ember". E kitüntetést a szlovákiai zsidók érdekében végzett segítő munkájáért kapta Slachta, a Keresztény Női Tábor megszervezője, a Szociálist Testvérek Társaságának megalakítója, a magyar parlament első női képviselője, aki sok száz magyarországi zsidó életét is megmentette.

Egykori társai szerint Slachta Margit számára egész pályafutása során magától értetődő volt, hogy mindazokat fel kell karolnia, akiket igazságtalanul bántanak, üldöznek.

1943-ban a Lélek Szava című keresztény középosztálybelieknek szóló lapjában arra kérte „kedves nővéreit", mindazokat, akik aggódnak fronton lévő férjükért, fiúkért, hogy „kérlek fogadj szívedbe egy munkaszolgálatost és imádkozz érte és segítsd a hozzátartozóit. Ha olyan hozzátartozód van, aki munkaszolgálatos parancsnok, beszélj vele, hogy emberségesen bánjanak velük." 1942-től arra a kérdésre, miért védi a zsidókat így felelt: nem a zsidókat védem, én a keresztényeknek szeretném megmutatni, milyen érték van a vallásukban s ehhez tartsák magukat. Szerinte Krisztust követni annyit jelent, mint az igaztalanul üldözöttek pártjára állni.

1942-ben elutazott Szlovákiába, hogy saját maga győződjön meg a zsidóüldözésekről szóló hírekről. Amit ott látott annyira megrázta, hogy kihallgatást és segítséget kért a pápától. XII. Pius 1943. március 11-én fogadta, s talán ennek is szerepe volt abban, hogy a Vatikán a zsidók érdekében nyomást gyakorolt a katolikus pap, Tiso, vezette Szlovákiára. Így, bár ott a magyarországinál előbb kezdődött a holokauszt, jó pár ember megmenekülhetett. Állítólag a pápa megdöbbent a beszámolón és azt felelte Slachtának, minden tőle telhetőt megtesz az üldözöttek védelmében. Most, hogy a vatikáni levéltár már kutatható, talán rövidesen újabb részletek kerülhetnek elő erről a találkozóról is.

Slachta nem titkolta politikai nézeteit. Amikor Ribentrop német külügyminiszter Magyarországra látogatott, azon az úton, ahol elhaladt mindenkit köteleztek a nyilaskeresztes zászló kitűzésére. De Slachta nem volt erre hajlandó.

Magyarország német megszállása után Slachta Margit megnyittatta rendjének házait az üldözöttek előtt, sőt meggyőzte a szociális nővéreket, hogy a krisztusi parancsolat szellemében, akár saját életük árán is ki kell állniuk felebarátaik mellett. Előfordult, hogy a rendházba betörő németek és nyilasok elhurcoltak embereket, akiket csak a svéd követség és a pápai nunciatúra segítségével tudtak kimenteni a Gestapo Svábhegyi börtönéből.

Ám nem mindig. Slachta egyik munkatársát Salkaházi Sárát, aki igazoltan legalább száz zsidó életét mentette meg, 1944 karácsonya után, több bújtatottal együtt, a nyilasok kivégezték a pesti Vámház körúton. Amikor pucérra vetkőztetve letérdeltették, mielőtt agyonlőtték volna, még I'ten kegyelmét kérte gyilkosaira. (Posztumusz ő is a Jad Vasem kitüntetettje, s a kilencvenes évek végén a katolikus egyház boldoggá avatta, ma közterület, iskola, katolikus plébánia is őrzi az emlékét.)

Slachta Margit, míg lehetett, politikusként próbált fellépni az üldözöttekért. Így próbálta megtudni, mi történik a később Kamenyec-Podolszkijba átdobott emberekkel, akiket, mint tudjuk, szinte teljes létszámban meggyilkoltak. (Alakja feltűnik Závada Pál Hajó a ködben című könyvében is.)

A nyilas hatalomátvétel után a zuglói Thököly út sarkán lévő rendházában bújtatott el embereket. Így Heltai Jenő és Radnóti Miklósné is feljegyezte, hogy egy ideig Slachtáék rejtegették őket. Itt a visszaemlékezések szerint előfordult, hogy egy tíz főre méretezett helyiségben 120 menekülőt helyeztek el, élelmeztek.

A Thököly úti anyaházban mindenki menedéket lelhetett. Pedig éppen szemben állt a nyilasok hírhedt zuglói székháza, számtalan brutális gyilkosság helyszíne és kiinduló pontja. A nyilas házzal szemközti épületet néha csak csellel lehetett megvédeni. A visszaemlékezések szerint egyszer a rendőrség körülfogta az épületet. Órákon át a legnagyobb félelemben várták mi lesz ebből. Később kiderült Slachta egyik rendőrtiszt ismerőse szervezte az akciót, hogy megelőzze a gestaposok támadását, akik mindenkit le akartak tartóztatni és kivégezni. Egyszer, amikor betört egy nyilas horda, bizonyos Koltai-Kundicz László vezetésével, több mint ezren húzták meg magukat a házban, Slachta Margit rábeszélte a gyilkosokat, hogy ne bántsák az ott lévőket. A háború után, amikor a nyilas vezetőt emberölések soráért elítélték Slachta megjelent a bíróság előtt, mondván, tudja, hogy szörnyű dolgokat tett, de legalább ezt az egy jót is említsék meg róla.

A hatvanas években lefolytatott úgynevezett zuglói nyilas-perben az egyik vádlott elmondta, hogy annyira dühítette őket, amit a Szociális Testvérek tettek, hogy számtalan kivégzett zsidó holttestét akasztották fel a rendház kerítésére.

Magyarországon hosszú évekig Slachta Margitról, legfeljebb utóbbi történetet lehetett hallani, méghozzá úgy, „ő az, aki a nyilasokat védte". S a klerikális reakciós állandó jelzőt aggatták nevéhez. Sokakkal szemben szerencséje volt, az ÁVO elől még időben el tudta hagyni az országot. 1974-ben az Egyesült Államokban halt meg, elsőként ott is temették el, bár a rendszerváltás után szóba került, hogy hamvait hazahozzák, a Szociális Testvérek Társaságának erre nem volt pénze, s a magyar állam sem segített ebben sokáig. (Magyar Nemzet, A lékek szava, 1991. április 6.)

Szentgyörgyi Zsuzsa

A kicsi a szép

A múlt század hetvenes évei közepén már igencsak lendületbe jött a számítástechnika. Egyre nagyobb gépek és az „egyszerű user" által is használható programnyelvek terjedtek, akárcsak az előrejelzések, jóslatok, komoly tanulmányok a fejlődésről. Ezekben többnyire a mind nagyobbak, az óriásgépek terjedését jósolták, főleg a japánok. Aztán a nyolcvanas években megjelentek a kicsik, a személyhez szabottak. Eleinte főleg játékokhoz, ám soraikban az igazi ugrást az IBM személyi számítógépe jelentette. Gyorsan, rövid idő alatt lettek népszerűek és terjedtek el a mindennapok használatában.

Úgy tetszik, hasonló folyamat látható a nukleáris reaktorok terén, mert sorra jelentkeznek tekintélyes vállalatok kis reaktorok építésével. Ennek a folyamatnak több összetevője látszik.

A legfontosabb, hogy a klímaveszély felismerésével új felfogás terjed a világban az atomenergiával kapcsolatban. Miközben valóban rohamosan bővülnek a megújuló üzemanyagokkal, vagyis elsősorban és főként a nap-, a szél- és a víz-energiával működő energiatermelők, és, éppen a nagy léptékű bővülésük nyomán erősen csökkennek a beruházási költségeik, a kísérő gondok is egyre inkább ismertté válnak. Mert a szél sokszor napokig nem vagy alig fúj, a napot esetleg hosszú ideig súlyos felhők takarják, szárazság miatt drámaian lecsökken a vízerőművet tápláló vízhozam, ráadásul ezek a termelők ilyenkor még maguk is igényelnek némi betáplált energiát. És közben a villamos energia iránti igények folyamatosan fennállnak, sőt erősödnek.

Másfelől, a fenyegető klímaveszélyt csak a légkört terhelő káros gázok és mikrorészecskék kiiktatásával lehet leküzdeni. Ezt a tényt nemcsak a most zárult, nagy publicitású COP-26 nemzetközi konferencia ismerte el, hanem egyre inkább magáévá teszi a felnövő ifjú nemzedék is, belátva, hogy az atomenergia nemcsak azért fontos, mivel tiszta a légkör szempontjából, nem bocsát ki ide káros anyagokat, hanem – és ez is rendkívül fontos —, mert megbízható, folyamatos ellátást is biztosít, nem függ természeti tényezőktől. Amellett az új nemzedékek már nem élték át a két nagy traumát: a csernobili és a fukusimai tragédiát, nekik ez már némileg elvont tananyag csupán, tehát már gyengébb bennük a félelem.

Vagyis erősödik a nukleáris energiatermelés elfogadottsága. Kétségtelen, az atomerőművek jelentős beruházási költségekkel járnak, amellett építésük az első kapavágásoktól a hálózatra kapcsolásig hosszú időbe, több évbe telik, nem egyszer jelentős csúszásokkal tetézve. Ráadásul vannak térségek, ahol nincs vagy ritkás a hálózat kiépítése, és ahol egy helyi kisebb erőmű is jól ellátná a feladatokat. Ezért elmaradott, esetleg nehezen hozzáférhető térségekben egy-egy település villamosenergia-ellátására, avagy az egyre ínségesebbé váló tiszta vizet előállító tengervíz sótalanító eszközök táplálására igen alkalmasak lehetnek a kis, moduláris reaktorok (SMR).

Nem meglepő tehát, hogy sorra vágnak bele nagyvállalatok SMR-ek gyártásába és telepítésébe, mint az angol Rolls-Royce, társulva amerikai és francia ipari hatalmasságokkal. Eddig 195 millió angol fontot szánnak (mintegy 72 milliárd forint) tizenhat új, kisméretű nukleáris reaktor fejlesztési és tervezési munkáira. Ezeket, ígéreteik szerint, fajlagosan olcsóbban és gyorsabban lehet megépíteni, mint az épülő, vagy már üzemelő „nagyokat". Sőt, az angol kormány is úgy döntött, érdemes csatlakoznia a magánbefektetőkhöz, ezért további 210 millió fonttal megtoldották a beruházást. A Rolls-Royce újdonság iránti felismerését erősítette az a szomorú helyzet is, hogy a járvány folyományaként erősen megromlott a repülőgépgyártási üzletága, ami tömeges, mintegy kilencezer fős elbocsátással járt.

Kis moduláris reaktor (SMR) vázlata

A nukleáris energiatermelés egyik nagyja, az orosz Roszatom óriásvállalat már évekkel előjár az SMR-ek fejlesztésében, s alkalmazásában is. Ilyen a tengeri úszó eszközre telepített reaktor (floating power module, FPM), amely többé-kevésbé elszigetelt tengerparti városokat tud ellátni villamos árammal és fűtéssel. Ennek szárazföldi változatai az SMR-ek. Már 1975-tól alkalmaztak reaktorokat jégtörő hajókon. Ezeknek továbbfejlesztett változatai a KLT-40S reaktorok, amelyek a 70 megawattos villamos teljesítmény mellett még hőenergiát is biz-tosítanak. Fontos adatuk, hogy mindössze 3-4 évente kell fűtőanyag-gal újratölteni őket a helyszínen, és csupán 12 évi működés után kerülhet sor dokkban való felújításukra, majd visszatérhetnek ismét a munkába. Meglehetősen hosszú sora a Roszatom által fejlesztett és szállított, különböző feladatokat ellátó, és nagyságú kis reaktoroknak.

Kétségtelenül sok előnye van a kis reaktoroknak. Nyilvánvalóan olcsóbbak a jelenleg erősen terjedő nagyoknál, tehát kisebb pénzekkel is megvalósítható a beruházás. További jelentős előnyt hordoznak azzal is, hogy részegységeik döntő részét gyárban tudják elkészíteni és azután az alkalmazási helyszínen lehet összeszerelni. Így hamarabb kezdhetnek működni, ami lényeges a tőkehasznosulás szempontjából.

Valóban érvényes tehát „a kicsi a szép" jelszó? Kétségtelenül igen lehet a válasz, mivel sok tekintetben jelentős hasznot hordoznak az SMR-ek. Ám aligha mondhatunk le az országos, sőt térségi hálózatok fő teherhordozóiként, a biztonságos, folyamatos működést biztosító, gigawatt mértékű teljesítményt adó „nagy" atomreaktorokról sem. Mert gondoljuk el, ha egy hatalmas gép-, esetleg épület-egységet kell elszállítani a gyártási helyéről a működési vagy felállítási helyére, akkor bizony nagy teljesítményű és nagyméretű trélerekre van szükségünk. Azokat pedig aligha helyettesíthetjük egymáshoz kapcsolt, egyébként fontos és hasznos személygépkocsik sorával.

Sótalanító üzem

Szántó András

KÁVÉHÁZ-FORRADALOM

Bauhaus stílusjegyek megjelenése Budapest kávéházaiban

Már két éve, hogy új sorozatot indítottunk, amely többek tetszését elnyerte. Folytatjuk a sok érdekességgel tarkított utazást - a XX. század elejének Budapestjén. Továbbra is a kiváló www.melyenszanto.blog.hu szerzője, Szántó András válogat a blogban megjelent legérdekesebb írásaiból – ezúttal is a múltat idézzük. Az év utolsó múltidézésén pihenjünk meg kicsit, üljünk le egy(-két) jó kávéra.

A Bucsinszky kávéház

Bucsinszky kávéház

A hajdani Angol kávéházról sok újságcikk és könyv megemlékezett már, különös tekintettel Rejtő Jenő regényének egyik főhősére, akinek **Vanek József** tulajdonos volt a névadója. /Ha valaki nem tudná, „A tizennégy karátos autó” magántitkárát hívják Vanek úrnak, és Rejtő e regényben érzékletesen örökít meg sok kávéházi emléket, például az öreg kávés makulátlan ruházatú alakját is./ 1900 után ifj. Vanek József eladta üzletet és kalandor lett: világkörüli útra indult, ahonnan rengeteg élménnyel jött vissza. Az Angol kávéház a 10-es évektől Rt-ként működött tovább, többek között politikusok tanyájaként, a világháború után egyre gyengébben, az 1930-as bezárásig. 1931-ben **Bucsinszky Lajos** (1874-1946) vásárolta meg és átalakította, létrehozva a főváros egyik új szenzációját.

A felvidéki származású Bucsinszky család a magyar vendéglátás-történet színes, de – politikai szereplései miatt – megosztó szereplője volt. A kassai lengyel család egyik ága Pestre jött, és megbecsült polgárokká lettek. Akkoriban kaszinóengedélyt csak tisztességes embernek adtak, és az egyik Bucsinszky azon kevesek közé tartozott, aki Budapesten kaszinót nyithatott.

Egy korai adás-vételi ügyletben is felbukkan Bucsinszky Magdolna (Keller Györgyné) „majorosnő” neve, de nem ismert, hogy ehhez a családhoz tartozott-e. Sajnos ennél többet nem tudunk a származásukról, a fővárosi kávéházas életükről annál inkább. A kibérelt és extramodern módon átalakított kávéházat a tulajdonosokról nevezték el, s a Bucsinszky hamarosan divatos lett a művészek és a színházi emberek körében is. Sok költőről, íróról, a Magyar - és a Nemzeti Színház művészeiről szólnak a legendák, melyeket már sok helyen megírtak. Nagy Lajos például híres regényét (Budapest nagykávéház) döntően törzshelyéről, a Bucsinszkyról mintázta, Kiss Manyi nem túl jól sikerült házasságai között innen indította el ragyogó színészi karrierjét, Vészi Endre budapesti napjaira emlékezve említette a kávéházat: „Az első menet, a korai, a néma bámulaté volt, vagy pontosabban a néma bámészkodásé. Így láttam a Bucsinszky kávéház Wesselényi utcai kirakatában Karinthy Frigyest, amint az ívpapír fölé hajolva, szépen rajzolt töltőtollbetűkkel verset ír.”

A kávéház újjászületése

Bucsinszky Lajos nagy dobást tervezett. Jól ismerte a neves kávéházakat, sokszor végigjárta őket, tapasztalatokat gyűjtve és nem akart beállni a szokott sorba. Jó ismerősével szövetkezve tervezték meg a stílust, és építésziroda bevonása nélkül meg is valósították. Az átépítésben közreműködő szakemberekkel közvetlenül vette fel a kapcsolatot, hogy mindenből a legjobbat tudja kiválasztani.

Az ötletadó és fő tervezőművész **Básthy István** volt, aki a 30-as évekre komoly nevet szerzett magának. A Magyar színházművészeti lexikon szerint Básthy (1896 - 1970) „díszlettervező; pályája 1923-1927 között az Unió Színházaknál (Magyar, Király, Belvárosi, Blaha Lujza, Andrássy úti Színház) indult. 1936-1940 között dolgozott a Nemzeti Színházban és különböző zenés szórakoztató színházakban is. 1945 után az Ifjúsági, a Miskolci Nemzeti és a Pécsi Nemzeti, valamint az Állami Déryné Színháznál készített díszletterveket. Budapesten és Berlinben több film díszleteit és kosztümjeit tervezte. Básthy első filmje az utolsó magyar némafilm: az 1923-as „Egri csillagok” (kópiája elveszett). A regényt azóta csak egyszer vitték filmre Várkonyi Zoltán rendezésében. Mindkét változatot a nemzetközi szakmai világ is káprázatos díszletezésű, monumentális filmnek ismeri el.

Berlini munkáival kapcsolatban ismerte meg a Bauhaus alkotóit, különösen az Oskar Schlemmer és Weininger Andor által fémjelzett színházi kísérleteket. Básthy színpad- és kosztümtervei ötletadóiként bátran megjelölhetjük ezt a közeget a formai hasonlóságok és elsősorban a létrehozó gondolkodás és érzelemviláguk miatt.

Básthy István nem volt építész, s a fennköltt építészszakma nem fogadta be, de minden egyéb körben nagy elismerést ért el. A Bucsinszky kávéház enteriőrje pedig a korabeli minták és Bauhaus-elképzelések részbeni megtestesítője volt. A formák mellett a színek is jelképezték ezt, hiszen a művésziskola szinte minden hitvallásában a piros-sárga-kék alapszínek jobb alkalmazásával hirdette a megújhodást, életrevalóságot, a tervezésnek a mindennapi élethez való alkalmazkodását. Azon, hogy mennyire sikerült, akadémikusan művészi-e a belső tér és a berendezés, lehet vitatkozni, ezt a nyitáskor sokan meg is tették. Nem jutottak túl azonban a „tetszik – nem tetszik” kategóriákon, miközben a közönség a kezdeti berzenkedések után rendre megtöltötte, és sokat emlegetett, felkapott kávéházzá tette a Bucsinszkyt.

A Bucsinszky kávéház belülről

Básthy István kabarédíszlet-terve a Royal Orfeum számára, 1938-ból

Az ötlet megvalósításához, kivitelezéséhez sok remek ember hozzájárult, akiket Bucsinszky Lajos korábban megismert. Közülük mutatunk be néhányat:

A NewYork kávéház bérlői a századfordulótól 1920-ig a **Harsányi-testvérek** voltak. Később Adolf kávégépek forgalmazásával, illetve konyhai berendezések kereskedelmével foglalkozott. Testvére, Ferenc visszavonult a saját közös házukba, melyet az 1911-ben vásárolt Népszínház utcai telekre építtettek. Az ötemeletes bérházuk megtervezését sógorukra, Lajta Bélára bízták. A házban nemcsak a Harsányi-, de a Leitersdorfer–Lajta- és a Káldor-család több tagja lakott, de Kozma Lajos is e házba költözött. Ebben az épületben volt a kávégépekkel kereskedő cég is. Ők szerezték meg a Bucsinszky számára a korszerű német konyhai főzőállványokat és az edények egy részét is.

A kávéház bútorzatát a kor egyik legjobbnak számító üzeme készítette. A Bauhaus típusú terveiről már külföldön is ismert **Heisler József** bútorgyára sok kisszériás terméket gyártott, de még egyedi megrendelésre is vállalkozott. Egyik fő művész-kapcsolata **Kozma Lajos** volt, akinek terveiből karosszékeket, kisbútorokat, irodai munkaszékeket és éttermi, kávéházi berendezéseket is készítettek. (A kávéház Heisler karosszékeit biztos Kozma tervezte, mivel egy kereskedelemben előkerült és azonosított Kozma-munkaszék pontosan ilyen rugózó, fém háttámla-felfüggesztéssel készült.)

A linóleumpadló elkészítését **Rácz József** vállalta. Az Andrássy úton lévő irodájában voltak kiállítva a minták, melyekhez alkalmanként megszerezte a szükséges alapanyagokat. Az akkor divatosabbá váló modern (absztrakt) rajzolatú, élénk színű padlókból sokat láthatott Bécsben és Münchenben. Karl Bertsch építész 1929-30-ban már több étterem, üzlet, szálloda (sőt luxushajó) padozatát hasonló formákkal és színekkel tervezte meg. A Bucsinszky háromszínű mozaikpadlóját tehát a legjobb minőségben készítette el.

A Murányi utca 39-ben működő **Pecsek István** asztalos készítette a beépített bútorokat, a ruhatári pultot, a tálalószekrényeket és más egyedi berendezést. A bútorok festése mellett a mester a speciális nitrófényezést is elvégezte, amit – a festéktípus újdonsága miatt – még kevesen vállaltak.

A „villanyszerelőmester" jóval több volt, mint amit magáról sugallt a hirdetéseiben. **Seiler Armand** elektrotechnikus már 1911-ben a Magyar Elektrotechnikai Egyesület tagja volt. A Bucsinszky kávéház bonyolult kivitelű armatúráit, függő világító dobozait és a modern formákban tervezett gömb- és hengeres világító elemeit az Üllői út 83-ban lévő műhelyében készítette el.

A kazánokat, a teljes fűtő- és szellőztető berendezéseket a Dob utca 87-ben állította össze **Bóth Ádám** műhelye, az Ulrich cég (a legnagyobb ilyen típusú kereskedő) által szállított anyagokból, alkatrészekből és gépekből.

A Bucsinszky kimúlása

Az üzletmenet 1932-től jó volt, a Bucsinszky Casinó és a kávéház hátsó részében működő kártyabarlang azonban kikezdte a jó hírét. Ehhez járult hozzá a tulajdonos fia, Bucsinszky Tivadar, aki sokat tett a budapestiek ellenszenvének elnyerése érdekében. Sohasem tagadta, milyen rokonszenvet érez a nyilasok iránt. Barátainak mindig azzal dicsekedett, birtokában van az elsőszámú nyilas pártigazolvány. Az ideológia tettekkel is párosult. Bucsinszkyék az Erzsébet-körút és Wesselényi-utca sarkán lévő kávéházukba Hitler és Göring fényképét akasztották ki, horogkeresztes zászlókkal díszítették fel a helyiséget és a baloldali elemeket távozásra szólították fel. Bucsinszky Tivadar szoros összeköttetésben állt a nyilasokkal. Kovarcz titkára lett és vele járkált nyilas formaruhában. Amikor Szálasi kiszabadult a Csillagbörtönből, Tivadar saját autóján utazott elé, hogy Budapestre hozza.

Bucsinszky plakát

A felszabadulás Budapesten érte Bucsinszkyékat. Az idősebbiket elfogták és internálták, a fiatal Bucsinszky pedig elbujt. Utoljára a hűvösvölgyi Belvedereben látták, de mire a nyomozóközegek odaértek, már nem találták meg.

Ennek ellenére a kávéház még működött az államosításig (nem tudni, kinek a vezetésével). Egyik nagyszerű gasztronómiai szakírónk, Hetényi Károly egy beszélgetésben elmondta:

– Mikor '47-ben hazajöttem az orosz hadifogságból, újra el akartam helyezkedni. A Bucsinszky kávéházban volt az állomáshelye egy Zsidai nevű szakácsnak, aki utált dolgozni, ezért úgy biztosította a megélhetését, hogy kinevezte magát elhelyező hatóságnak. Ha valaki a vendéglátóiparon belül keresett munkát, hozzá kellett elmenni, és ő megfelelő ellentételezés fejében írt ajánlást.

1947-ben már élelmiszerüzlet volt a helyiségben, azóta megszámolhatatlanul sokféle üzlet. Ezt az alapító nem érte meg, 72 évesen, 1946-ban meghalt. Ez a Bucsinszky kávéház felvirágzásának és eltűnésének története.

Bővebben, s még több fotóval itt olvashatják az eredeti cikket: https://tinyurl.hu/XOc7

Bucsinszky képeslap

Tel-Aviv a világ legdrágább városa

Tel-Avivban a legmagasabbak a dollárban számolt megélhetési költségek az egész világon, Budapest továbbra sincs a száz legdrágább város között – áll az egyik legnagyobb londoni gazdaságkutató intézet, az Economist Intelligence Unit (EIU) éves globális felmérésében (Worldwide Cost of Living, WCOL).

Az EIU kétszáznál több termékcsoportból összerakott áru- és szolgáltatáskosár négyszáz egyedi termékének helyi átlagárát számította ki, és ennek alapján állította össze éves listáját a világ 173 nagyvárosának dollárra átszámolt megélhetési költségeiről.

Az összehasonlítás alapja 100-as megélhetési mutatóval hagyományosan New York. Az EIU a korábbi években 133 város költségindexeit mérte, az idén azonban 40 új várost vett fel a listára. Az így immár 173 várost tartalmazó idei listán Tel-Aviv került az első helyre New Yorkhoz mért 106-os költségindexével.

Az EIU hangsúlyozza, az izraeli nagyváros most először áll a WCOL-lista élén. Az elemzés szerint Tel-Avivot – amely tavaly decemberben az ötödik helyen szerepelt – elsősorban az izraeli sékel jelentős erősödése, valamint az élelmiszerárak és a közlekedési költségek ezzel egyidejű meredek emelkedése tette a világ legdrágább városává.

A felső tízes mezőnyön belül Párizs és Szingapúr holtversenyben a második, egyaránt 104-es WCOL-indexszel, utánuk Zürich (103), Hongkong (101), a viszonyítási alap New York (100), valamint Genf (99), Koppenhága (97), Los Angeles (96) és Oszaka (94) következik.

Budapest a 173 nagyvárost számláló mezőnyben a 135. helyre került a dollárban számolt megélhetési költségek alapján, a New York-i költségszint 54 százalékával.

Az EIU éves kimutatásai arra vallanak, hogy a magyar főváros a dollárban fizetett külföldiek számára az évek során egyre olcsóbbá vált: hiszen hét éve 67 százalékos költségszinttel éppen a 100. helyen, míg a 2000-es évek első évtizedének végén, 2009-ben New York megélhetési költségeinek 87 százalékával a 65. helyen állt. /Ebben jelenetős szerepet kap(ott), hogy a forint az elmúlt években még az inflációnál is nagyobb mértékben gyengült a dollárhoz képest. (Az utolsó négy évben kb. 30 %-ot.)/

Az idei listán Prága Közép-Európa legdrágább városa: a cseh főváros New Yorkhoz mért 62 százalékos WCOL-indexével a 79. helyre került, nyolc hellyel magasabbra az egy évvel ezelőtti listához képest.

Az összehasonlító elemzés szerzői kiemelik, hogy a WCOL-indexek összeállításához használt helyi fogyasztói árak inflációja a lista egészét tekintve most volt a leggyorsabb az elmúlt öt évben, meghaladva a koronavírus-világjárvány előtt mért ütemeket is.

Az EIU számításai szerint a listán szerepelő 173 nagyváros helyi valutákban mért átlagos éves inflációja 2021-ben 3,5 százalék volt a tavalyi 1,9 százalék és a 2019-es 2,8 százalék után.

Az idei WCOL-indexen belül a közlekedési költségek emelkedtek a leggyorsabban: egy liter ólommentes motorbenzin ára a vizsgált teljes mezőny átlagában 21 százalékkal nőtt az idén.

Dollárban számolva Hongkongban a legdrágább az üzemanyag a világon: az EIU kimutatása szerint itt átlagosan 2,50 dollárba (805 forintba) kerül egy liter benzin, míg Tel-Avivban 2 dollár (644 forint).

A listán a legolcsóbb városa – legalábbis a dollárban fizető külföldiek számára – a szíriai főváros, Damaszkusz, amely a New York-i szinthez mért 12 százalékos WCOL-indexével az utolsó, 173. helyre került.

A legolcsóbb tízes mezőnyben szerepel Tripoli (23), Taskent (30), Tunisz (33), Almati (35), Karacsi (36), Ahmedabad (37), Algír (38), valamint Buenos Aires és Lusaka (egyaránt 39).

(MTI)

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák fölötti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szeretteinkért a gyertyák. Lapunk úgy segít Önöknek, hogy közreadjuk, elhunyt szeretteiknek mikor is van a Jahrzeitje.

Steier Ernő	január 1.	Polgár György Gábor	január 7.	Lisztenberg Salamonné	január 13.	Piskó Andorné	január 22.
Fruchter Sándorné	január 3.	Fekete Imre	január 8.	Nádel László	január 13.	Zallel Béláné	január 23.
Moussong Sándorné	január 4.	Grünwald Béláné	január 8.	Gordon Zsuzsa	január 13.	Réti Gyula	január 24.
Tótis Ervinné Schwalb Gizella		Schiller Tamás	január 9.	Blau Sándor	január 14.	Rosenstein Dávid	január 24.
	január 4.	Blau Sándorné	január 10.	Hegyi Györgyné	január 15.	Róna Sándor	január 24.
Boros Lászlóné	január 5.	Márkus Lászlóné	január 10.	Silberer Mihály	január 16.	Farkas Jenő	január 28.
Friedman David és		Schwartz József	január 10.	Somló Andor	január 18.	Deutsch Marianna Mirjam	
Nagyváradi családja	január 5.	Lax Tibor	január 10.	Vadas Árpád	január 20.		január 30.
Róna Sándorné	január 5.	Dr. Sokolyi László	január 11.	Katarina Svarcova	január 20.	Schaffer D. Dezsőné	január 30.
Kálmán Kohn József	január 6.	Körner Walter	január 13.	Suchman Andor	január 21.	Zóber Jenő	január 30.

Pesti Sólet • A Dohány utcai körzet lapja • Felelős kiadó: Nádel Tamás • Főszerkesztő: Schiller Zsolt • e-mail: pestisolet@dohany-zsinagoga.hu
Megjelenik havonta • Nyomás: Mediaworks Kiadó és Nyomda Kft., igazgató: Bertalan László, cím: 1225 Budapest, Campona utca 1. • e-mail: nyomda@mediaworks.hu